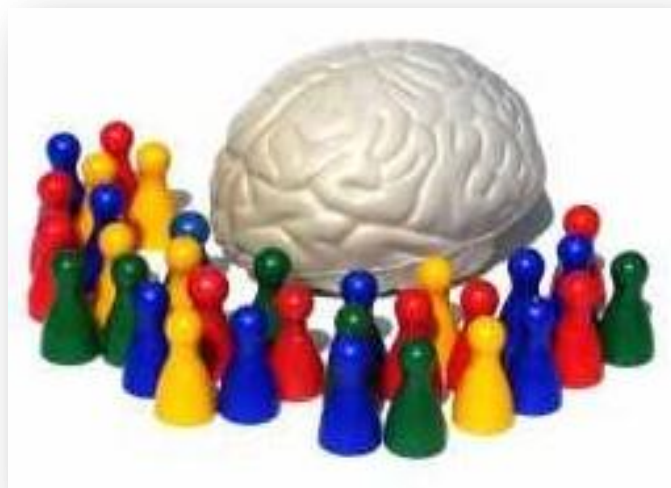

3. Ocena kapitału intelektualnego

Autor: Prof. Dr hab. Hanna Godlewska-Majkowska

Moduł zawiera informacje na temat istoty kapitału intelektualnego, sposobu oraz wyników pomiaru kapitału intelektualnego Regionu Siedleckiego.

Wprowadzenie

Ważnym elementem atrakcyjności inwestycyjnej Regionu Siedleckiego jest kapitał intelektualny. Wynika to z faktu, że w dobie XXI wieku biznes oparty na wiedzy ma większą szansę wejścia i utrzymania się na rynku. W ramach Platformy „Lokalny System Edukacyjny” zaprezentowano wyniki pomiaru zmian kapitału intelektualnego dla m. Siedlce, powiatu siedleckiego oraz poszczególnych gmin Regionu Siedleckiego definiowanego jako miasto Siedlce oraz powiat siedlecki.

Celem niniejszego modułu jest zapoznanie Czytelnika z istotą kapitału intelektualnego, jego składowymi oraz oceną zmian kapitału intelektualnego Regionu Siedleckiego z uwzględnieniem wewnątrz-regionalnego zróżnicowania pod tym względem.

Po zapoznaniu się z tym modułem Czytelnik będzie rozumiał istotę i znaczenie kapitału intelektualnego oraz potrafił określić zmiany kapitału intelektualnego w Regionie Siedleckim.

3.1. Istota kapitału intelektualnego

Kapitał intelektualny jest obecnie jednym z najważniejszych czynników rozwoju społeczno-gospodarczego. Pojęcie „kapitał intelektualny” wywodzi się z zarządzania przedsiębiorstwem.

Zwykle definiuje się go jako ogólne określenie aktywów niematerialnych takich jak wiedza, doświadczenie, relacje z klientami oraz ich lojalność, znaki handlowe, systemy informacyjne patenty itp.

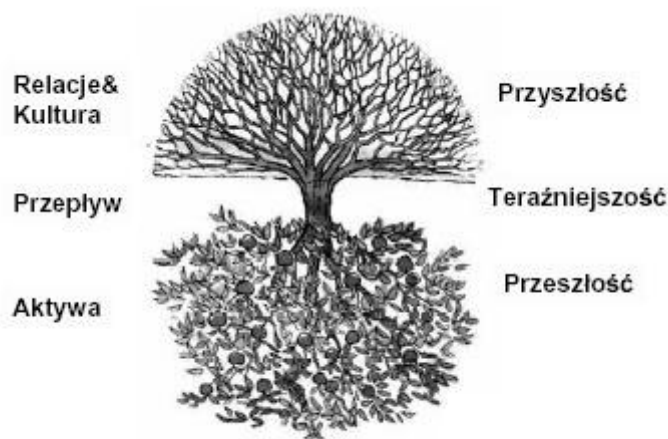
Można to utożsamiać z wartościami niematerialnymi, jak również jako wiedzę, która może być zamieniona na wartość. Na kapitał intelektualny składają się kapitał ludzki oraz kapitał strukturalny (społeczny oraz

Bardzo często w literaturze przedmiotu dla docenienia wartości kapitału intelektualnego używa się metafory. Najlepszym przykładem obrazującym przedsiębiorstwo jest drzewo; wszystko to co jest opisywane w strukturze organizacyjnej, raporcie rocznym, broszurach korporacyjnych i innych dokumentach są pień i liście.

Inwestor zawsze dokładnie bada drzewo w poszukiwaniu dorodnych owoców do zerwania, ale nie może założyć, że jest to całe drzewo jako reprezentuje wszystko co jest widoczne od

razu. Połowa lub więcej tego drzewa przecież znajduje się pod ziemią; jest to system korzeniowy.

To co widzimy na pierwszy rzut oka, czyli kolor liści i smak owoców są dowodami jak zdrowe jest obecnie drzewo- terażniejszość; ale to zrozumienie jaki jest stan i co się dzieje z korzeniami jest najefektywniejszym sposobem na stwierdzenie w jakim stanie będzie drzewo w następnych latach-przyszłość. Z przedstawionej metafory nasuwa się wniosek, iż badanie kapitału intelektualnego to studiowanie ukrytych wartości przedsiębiorstwa-„korzeni”. Pomiarem dynamicznych czynników, które leżą u podstaw „widocznego” przedsiębiorstwa.

Rysunek I.1. Korzenie wartości
Źródło:leif.edvinsson@unic.net

Na koniec prezentacji historii i definicji pojęcia kapitału intelektualnego warto zaprezentować przyjęte stanowisko Komisji Europejskiej z 2001 roku, w której ocenie kapitał tworzą:

czyli wiedza pracowników w momencie opuszczenia miejsca pracy, zdolności, umiejętność, doświadczenie

wiedza pozostała w organizacji na koniec dnia pracy: bazy danych, kultura organizacyjna, procedury, systemy informatyczne, rutyna

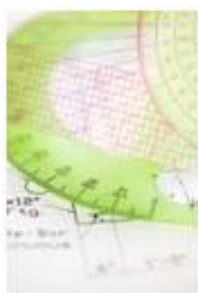
źródła relacji pochodzące od klientów, dostawców, partnerów, inwestorów oraz ich postrzeganie i ocena przedsiębiorstwa.

W skali przestrzennej bardzo trudno jest zidentyfikować elementy składające się na kapitał intelektualny. Najbardziej uzasadnione jest przyjęcie, że na kapitał intelektualny regionu (rejonu) składają się kapitał ludzki, czyli wiedza, umiejętności oraz vitalność ludności zamieszkującej dany teren, kapitał

społeczny (tzw. kapitał relacyjny, zawarty w relacjach międzyludzkich, kojarzony z zaufaniem i poczuciem wspólnoty) jak również kapitał organizacyjny. Ten ostatni warto badać za pomocą infrastruktury informacyjnej, służącej wytwarzaniu, przetwarzaniu, magazynowaniu, przesyłaniu i wiedzy (np. komputery, komunikacja elektroniczna).

3.2. Sposób pomiaru kapitału intelektualnego Regionu Siedleckiego

Pomiar kapitału intelektualnego w ujęciu terytorialnym jest bardzo trudny. Podstawowa trudność wynika z konieczności dobrania różnych miar cząstkowych, które sprowadzone do jednego wskaźnika syntetycznego trafnie określą poziom i kierunek zmian „wartości” kapitału intelektualnego.

Z uwagi na badany przez nasz zespół związek pomiędzy edukacją a rynkiem pracy, zdecydowaliśmy się na ukazanie kierunku zmian wartości kapitału społecznego w powiatach i gminach Regionu Siedleckiego. Na podstawie tych miar możemy powiedzieć, które jednostki terytorialne w okresie badawczym wzmocniły swoją przewagę konkurencyjną, które zaś ją zmniejszyły. Inaczej mówiąc, wskaźniki te pokazują, czy kapitał intelektualny w danej jednostce wzrósł, czy też zmalał oraz jak duża była dynamika tego zjawiska w poszczególnych jednostkach. Wskaźniki te nie są porównywalne terytorialnie w poszczególnych latach, gdyż sposób obliczenia tych miar był indywidualnie określany dla każdej jednostki terytorialnej (np. gminy). Dlatego każdą jednostkę samorządu terytorialnego należy oceniać oddzielnie.

Do waloryzacji, czyli pomiaru kapitału intelektualnego, zostały wykorzystane liczne dane wyjściowe, zaczerpnięte z Banku danych regionalnych Głównego Urzędu Statystycznego – zobacz tabele.

Tabela 1. Wskaźniki diagnostyczne kapitału wiedzy dla powiatów.

Kod	Opis wskaźnika diagnostycznego
v7	Pozostałe wydatki na oświatę i wychowanie budżetów powiatów na 1 ucznia (szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły średnie oraz wychowankowie przedszkoli)
v8	Majątkowe wydatki na oświatę i wychowanie budżetów powiatów na 1 (szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły średnie oraz wychowankowie przedszkoli)
v9	Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca
v11	Księgozbiór bibliotek na 1000 ludności
v14	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym

v15	Udział ludności w wieku produkcyjnym w % ogółu ludności
v16	Udział uczniów (szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły średnie) w % ludności ogółem
v17	Ludność na 1 km ² (gęstość zaludnienia)
v20	Rozwody na 1000 ludności
v21	Saldo migracji wewnętrznych gminnych na pobyt stały ogółem (udział w liczbie mieszkańców na 1000 mieszkańców)
v22	Saldo migracji zagranicznych gminnych na pobyt stały ogółem (udział w liczbie mieszkańców na 1000 mieszkańców)
v23	Podstawowa opieka zdrowotna porady ogółem na 1 mieszkańca
v24	nowo zarejestrowane w rejestrze regon podmioty gospodarki narodowej ogółem na 1000 osób w wieku produkcyjnym
v26	Liczba wszystkich fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 osób w wieku produkcyjnym
v27	Pracujący ogółem na 1 osobę w wieku produkcyjnym
v29	Stopa bezrobocia rejestrowanego
v31	Bezrobotni zarejestrowani pozostający bez pracy dłużej niż 1 rok w % ludności aktywnej zawodowo
v32	Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w relacji do średniej krajowej (Polska=100)
v33	Dzieci od 3 do 6 lat uczęszczające do przedszkola lub oddziału przedszkolnego przy szkole podstawowej jako % wszystkich dzieci w wieku 3-6 lat
v36	Uczniowie przypadający na 1 komputer w szkołach podstawowych dla dzieci i młodzieży bez specjalnych
v37	Uczniowie przypadający na 1 komputer w gimnazjach dla dzieci i młodzieży bez specjalnych
v38	Uczniowie przypadający na 1 komputer w szkołach zawodowych bez policealnych
v39	Uczniowie przypadający na 1 komputer w liceach profilowanych

Uwaga: z powodu braku danych nie można było wykorzystać innych zmiennych, odzwierciedlających poszczególne elementy kapitału intelektualnego Źródło: D. Białowolska-Węziak, na podstawie Banku Danych Regionalnych.

Tabela 2. Wskaźniki diagnostyczne kapitału wiedzy dla gmin powiatu siedleckiego.

Kod	Opis wskaźnika diagnostycznego
v5	Pozostałe wydatki na oświatę i wychowanie budżetów gmin i miast na prawach powiatu na 1 ucznia (szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły średnie oraz wychowankowie przedszkoli)
v6	Majątkowe wydatki na oświatę i wychowanie budżetów gmin i miast na prawach powiatu (szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły średnie oraz wychowankowie przedszkoli)
v11	Księgozbiór bibliotek na 1000 ludności
v14	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym
v15	Udział ludności w wieku produkcyjnym w % ogółu ludności
v16	Udział uczniów (szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły średnie) w % ludności ogółem
v17	Ludność na 1 km ² (gęstość zaludnienia) (moduł gminny)
v21	Saldo migracji wewnętrznych gminnych na pobyt stały ogółem na 1000 mieszkańców
v23	Podstawowa opieka zdrowotna porady ogółem na 1 mieszkańca
v26	Liczba wszystkich fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 osób w wieku produkcyjnym
v27	Pracujący ogółem na 1 osobę w wieku produkcyjnym
v30	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym
v33	Dzieci od 3 do 6 lat uczęszczające do przedszkola lub oddziału przedszkolnego przy szkole podstawowej jako % wszystkich dzieci w wieku 3-6 lat
v36	Uczniowie przypadający na 1 komputer w szkołach podstawowych dla dzieci i młodzieży bez specjalnych
v37	Uczniowie przypadający na 1 komputer w gimnazjach dla dzieci i młodzieży bez specjalnych

Uwaga: z powodu braku danych nie można było wykorzystać innych zmiennych, odzwierciedlających poszczególne elementy kapitału intelektualnego Źródło: D. Białowolska-Węziak, na podstawie Banku Danych Regionalnych.

Uwaga: Lista wskaźników diagnostycznych kapitału wiedzy gmin powiatu siedleckiego (tabela 2) różni się nieznacznie od listy wskaźników diagnostycznych kapitału wiedzy dla powiatu siedleckiego (tabela 1). Wynika to z dostępności danych. Niektóre ze wskaźników są rejestrowane tylko na poziomie powiatu, a niektóre tylko na poziomie gmin (v5 i v6). Ponadto do listy wskaźników diagnostycznych SWKWg zastał włączony wskaźnik v30 - udział

bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, który na poziomie powiatu nie jest stosowany. Była to jednak jedyna zmienna rejestrująca poziom bezrobocia na poziomie gmin.

3.3. Wyniki pomiaru kapitału intelektualnego w Regionie Siedleckim

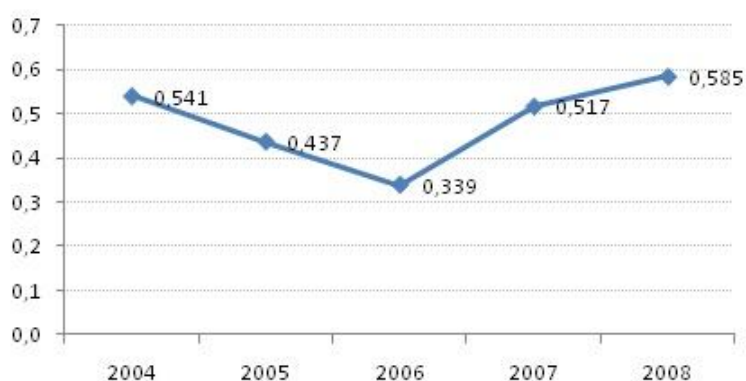
Do pomiaru kapitału intelektualnego jednostek samorządu terytorialnego w latach 2003-2008 wykorzystano dane na poziomie powiatów i gmin. W odniesieniu tak do powiatu Siedlce, jak i powiatu siedleckiego można stwierdzić, że w badanym okresie wartość kapitału intelektualnego wzrosła.

Tabela 3. Wartości syntetycznego wskaźnika kapitału wiedzy (SWKWp) dla powiatu siedleckiego w latach 2004-2008.

Rok	2004	2005	2006	2007	2008
SWKWp	0,5410	0,4372	0,3389	0,5172	0,5855

Źródło: D. Białowska-Węziak, na podstawie Banku Danych Regionalnych

Wykres 1. Poziom syntetycznego wskaźnika kapitału wiedzy dla powiatu siedleckiego w latach 2004 – 2008.

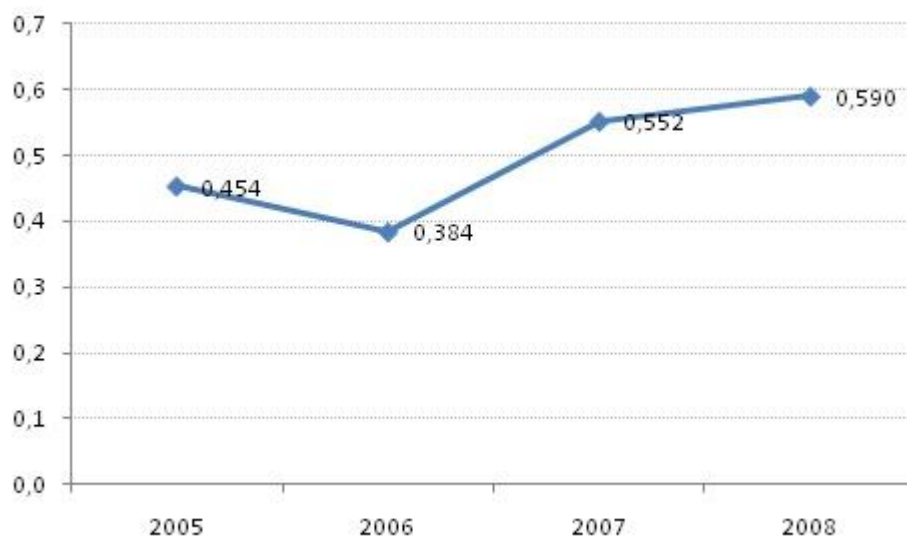
Źródło: D. Białowska-Węziak, na podstawie Banku Danych Regionalnych

Tabela 4. Wartości syntetycznego wskaźnika kapitału wiedzy (SWKWpg) dla powiatu grodzkiego Siedlce w latach 2005-2008.

Rok	2005	2006	2007	2008
SWKWpg	0,4536	0,3839	0,5520	0,5901

Źródło: D. Białowska-Węziak, na podstawie Banku Danych Regionalnych

Wykres 2. Poziom syntetycznego wskaźnika kapitału wiedzy dla powiatu grodzkiego - Siedlce w latach 2005 – 2008.

Źródło: D. Białowska-Węziak, na podstawie Banku Danych Regionalnych

Przytoczone dane różnią się nieco okresem analitycznym z uwagi na niejednakową dostępność do danych. Z powodu niekompletności informacji musiał zostać skrócony okres analityczny dla powiatu grodzkiego Siedlce.

Kapitał intelektualny gmin wzrósł także w większości gmin Regionu Siedleckiego. I tak, w latach 2003-2008 kapitał intelektualny wzrósł w gminach: Kotuń, Paprotnia, Przesmyki, Siedlce, Suchożebry, Wiśniew, Wodynie, a w latach 2005-2008 także w gminach: Domanice i Mordy. Szczególnie silny wzrost wartości kapitału intelektualnego nastąpił w Siedlcach oraz gminach: Wiśniew i Kotuń. Kapitał intelektualny zmalał natomiast w latach 2003-2008 w gminach: Mokobody i Zbuczyn – patrz tab.5.

Tabela 5. Wartości syntetycznego wskaźnika kapitału wiedzy (SWKWg) dla gmin Regionu Siedleckiego w latach 2003-2008.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Domanice	-	-	0,4433	0,4204	0,3207	0,6020
Korczew	0,5178	0,4409	0,5130	0,4837	0,5346	0,4063
Kotuń	0,4242	0,4924	0,4226	0,5333	0,5409	0,6335
Mokobody	0,4983	0,4940	0,4450	0,3736	0,5008	0,4317
Mordy	-	-	0,4255	0,6082	0,5150	0,6062
Paprotnia	0,3650	0,4386	0,3509	0,3963	0,3925	0,4737

Przesmyki	0,3959	0,5581	0,3778	0,3970	0,4420	0,4820
Siedlce	0,2541	0,3969	0,4600	0,4862	0,6168	0,6768
Skorzec	-	-	0,4032	0,6134	0,4271	0,5982
Suchożebry	0,5360	0,4610	0,4399	0,3149	0,4975	0,6697
Wiśniew	0,3388	0,4236	0,3881	0,3193	0,3315	0,5836
Wodynie	0,4729	0,4849	0,4923	0,3762	0,4485	0,4986
Zbuczyn	0,5486	0,5191	0,4498	0,4703	0,4873	0,4588

Źródło: D. Białowska-Węziak, na podstawie Banku Danych Regionalnych

Kapitał intelektualny gmin wzrósł także w większości gmin Regionu Siedleckiego. I tak, w latach 2003-2008 kapitał intelektualny wzrósł w gminach: Kotuń, Paprotnia, Przesmyki, Siedlce, Suchożebry, Wiśniew, Wodynie, a w latach 2005-2008 także w gminach: Domanice i Mordy. Szczególnie silny wzrost wartości kapitału intelektualnego nastąpił w Siedlcach oraz gminach: Wiśniew i Kotuń. Kapitał intelektualny zmalał natomiast w latach 2003-2008 w gminach: Mokobody i Zbuczyn.

Podsumowanie

Obecnie jednym z podstawowych czynników wzrostu gospodarki jest kapitał intelektualny.

Na kapitał intelektualny składają się kapitał ludzki oraz kapitał strukturalny (społeczny) oraz organizacyjny.

W latach 2003-2008 kapitał intelektualny wzrósł w prawie wszystkich jednostkach samorządowych, wchodzących w skład Regionu Siedleckiego, rozumianego jako miasto na prawach powiatu Siedlce oraz powiat siedlecki.

Szczególnie silny wzrost wartości kapitału intelektualnego nastąpił w Siedlcach oraz gminach: Wiśniew i Kotuń.

Kapitał intelektualny zmalał natomiast w latach 2003-2008 w gminach: Mokobody i Zbuczyn.

